

Medietilsynet

Vår dato 27.05.2025

Deres dato

Vår referanse

Deres referanse

Innspill til vurdering av mediestøtteordningene

Mediebedriftenes Landsforening (MBL) skal styrke og verne ytringsfriheten, pressefriheten og informasjonsfriheten, som grunnleggende verdier i et demokratisk og åpent samfunn. MBL skal styrke og verne de publisistiske verdier som representeres av Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

MBL skal bidra til at et mangfold av økonomisk sunne medier kan fungere som det åpne samfunns arena for fri informasjon, samfunnskritikk og debatt.

MBL representerer 335 medlemsbedrifter med ca. 10.000 ansatte: ca. 210 mediehus, herunder 190 aviser hvorav 170 er lokalaviser. Andre mediehus er kommersiell allmennkringkasting, magasiner og lokal-tv. MBL representerer også virksomheter tilknyttet mediehusene, bl.a. avistrykkerier og distribusjonsselskaper.

Situasjonen er blitt mer krevende for redaktørstyrte medier

Fireårsperioden som går mot slutten begynte med optimisme i brukermarkedet, nå ser vi stagnasjon. Den begynte med vekst i digitale annonseinntekter, nå faller disse inntektene. Den begynte uten KI, nå skaper KI både muligheter og trusler for journalistikken. Den utenrikspolitiske situasjonen er totalt endret, noe som har fått store innenrikspolitiske konsekvenser.

Et mangfold av frie og uavhengige redaktørstyrte medier som kan fylle sin rolle i demokratiet er avgjørende viktig. I møte med økende desinformasjon, påvirkningsoperasjoner og svekket økonomisk bærekraft, må mediepolitikken gi gode, fremtidsrettede og forutsigbare rammevilkår for å opprettholde medienes evne til å informere, kritisere og skape offentlig debatt – over hele landet. Sterke redaktørstyrte medier bygger tillit, gir motstandskraft og sikrer en åpen og opplyst offentlig samtale.

Meld. St. 9 (2024–2025) *Totalberedskapsmeldingen* sier dette tydelig:

«Uavhengige redaktørstyrte medier er grunnleggende i et demokrati. Redaktørstyrte medier bidrar til en opplyst og engasjert befolkning som tar del i samfunnet rundt seg. Gjennom sin «vaktbikkjefunksjon» sørger mediene for at myndighetene blir stilt til ansvar for sine beslutninger. Det er vesentlig for å bygge tillit til institusjoner og myndigheter. Det er viktig å sikre gode rammevilkår for redaktørstyrte medier.»

Nasjonal sikkerhetsstrategi, som ble lagt frem 8. mai, er også tydelig på betydningen av et sterkt mediemangfold:

«Vårt samfunn er tuftet på frie og rettferdige valg, rettssikkerhet, uavhengige domstoler, respekt for menneskerettighetene, og et åpent og opplyst offentlig ordskifte med en fri og uavhengig presse og akademisk frihet. Disse kvalitetene gir vårt samfunn styrke og må beskyttes.»

Strategien slår fast at «Vi skal støtte opp om redaktørstyrte medier og styrke befolkningens evne til kildekritikk, med særlig vekt på barn og unge.»

Disse formuleringen forplikter, og må følges opp.

Medietilsynet peker selv på¹ at «i utformingen av regulatoriske virkemidler, som mediestøtteordninger, er det prinsipielt viktig å sikre at innretningen av tiltakene fremmer mediemangfold og ikke svekker insentiver eller muligheter til å utvikle journalistikken i takt med ny teknologi og nye brukervaner.»

Det er en viktig påpekning. Når det gjelder momsfritaket fremholder tilsynet etter en grundig analyse av utfordringer og muligheter at et momsfritak som ikke er plattformnøytralt er en samfunnsrisiko:

«Svekkede redaktørstyrte medier vil ha vanskeligere for å fylle sin rolle i demokratiet, gi befolkningen, inkludert de unge, et relevant og attraktivt nyhetstilbud og bygge motstandskraft i befolkningen mot spredning av desinformasjon. Slik Medietilsynet ser det medfører differensierte mva.-satser på nyhets- og aktualitetsinnhold en samfunnsrisiko, som må vektlegges i vurderingen av de fremtidige mva.-reglene.»

Mediemangfoldet er under press

Norge har et godt utgangspunkt, men mediemangfoldet er under press. Globale teknologigiganter – som verken er underlagt redaktøransvar eller produserer journalistisk innhold – vinner stadig mer av folks tid og dermed også mer annonseinntekter. Ny ekom-lov bidrar til å svekke redaktørstyrte mediers digitale annonseinntekter ytterligere.

Medievanene endres raskt, og spesielt yngre brukere er vant til, og forventer, formidling gjennom lyd og levende bilder. Utvikling av slike formater og tjenester ble mer krevende da momsfritaket for digitale nyhetstjenester ble avviklet, og yngre mediebrukere er de som i minst grad bruker redaktørstyrte medier.

Medietilsynet har vist at uten papiravisen hadde abonnementsavisenes samlede driftsresultat før støtte på 258 millioner kroner i 2023 vært snudd til et negativt driftsresultat på nær 1,2 milliarder. Det betyr at papiravisen det året bidro med 1,4 milliarder² til abonnementsavisenes driftsresultat.

Dette viser at selv om mediene i Norge er verdensledende i digitalisering av innhold og forretningsmodell har de ennå ikke, med få unntak, etablert en bærekraftig, heldigital forretningsmodell.

Bransjens utgangspunkt for styringssignalene

Bransjens utgangspunkt var at styringssignalene skulle gi forutsigbarhet mot negativ utvikling av mediepolitikken i perioden, men at det måtte være mulig å styrke den dersom det var påkrevd.

Slik har det ikke vært. Realiteten er:

- Pris- og lønnsjustering har vært det eneste styringssignalet.
- Produksjonstilskuddet er reelt svekket som følge av en lang rekke nye aktører inn i ordningen.
- Momsfritaket er svekket som følge av avvikling av mval. § 6-2.
- Innovasjonsordningen er utvidet, uten friske midler, og dermed svekket for mottakerne, og den foreslås ytterligere utvidet.
- Tildeling av støtte kommer sent, noe som gir stor usikkerhet for mange mediehus.

Våre innspill

Våre innspill oppsummeres i punktene under. De kan utdypes ved behov.

- Kommende fireårsperiode vil bli svært krevende, og preget av store og raske endringer. Det er avgjørende at mediepolitikken styrkes. Det viktigste tiltaket er plattformnøytralt momsfritak.

¹ Rapporten *Redaktørstyrte mediers økonomiske situasjon og fremtidsutsikter*. Medietilsynets oppsummering og vurderinger basert på en utredning av Oslo Economics (januar 2025)

² Regnestykket forutsetter at 65 % av papir/komplettabonnentene blir med videre som heldigitale abonnenter og at alle kostnader til papiravisen, som trykk og distribusjon, forsvinner.

- Styringssignalene må gi reell forutsigbarhet, samtidig som de åpner for styrking ved behov. Det vil kunne bli nødvendig å tilpasse mediepolitikken oftere enn hvert fjerde år. Derfor foreslår vi at styringssignalene evalueres etter to år, med mulighet for justeringer ved behov.
- Produksjonstilskuddet er svært viktig for mangfoldet, og må styrkes. Det må gjøres til en rettighetsordning. Det vil fjerne dagens usikkerhet om støttebeløp, og gi den forutsigbarhet som mediehusene trenger.
- Dersom dagens rammebevilgning for produksjonstilskuddet opprettholdes, må det tilføres friske midler. Når nye mottakere kommer inn i tilskuddsordningen må ordningen økes slik at eksisterende mottakere ikke mottar lavere beløp. Vi har beregnet etterslepet i perioden 2021-2024 til ca. 35 mill. kr.
- Ordningene bør generelt fange opp også nye forretningsmodeller. Nye abonnementstilbud, der f.eks. tilgang til innhold fra andre mediehus inngår (+Alt (Amedia), Full tilgang (Schibsted), Mer (Polaris Media)), er viktige for å tiltrekke nye betalende brukere. Det må derfor vurderes grundig hvordan slike inntekter behandles når produksjonstilskudd beregnes etter brukerinntekter. Dagens praksis med at slike inntekter ikke teller med når støtten beregnes er ikke nødvendigvis riktig fremover.
- Riktig kompetanse er nødvendig for å møte utviklingen og lykkes med å videreutvikle mediene. Mange lokalaviser har særlig behov for digital kompetanseheving. Institutt for Journalistikk (IJ) er det sentrale virkemidlet for kompetanseheving i bransjen, og kompetanse bør være et satsingsområde i fireårsperioden.
- Tilskuddordningen for lokalkringkasting bør endres, slik at det i tillegg til støtte til prosjektstøtte for lokal programproduksjon også kan søkes om et generelt driftstilskudd for kvalifiserte lokal-tv-kanaler. For å kvalifisere for slik støtte bør det kreves en minimumsproduksjon per uke, f.eks. en time. For stasjoner som ikke kvalifiserer til driftstilskudd bør det kunne gis tilskudd til minimum to produksjoner, som den enkelte søker selv avgjør etter tildeling av midler.
- Tiltak for å få flere unge brukere bør tas inn som et nytt punkt i formålsbestemmelsen for innovasjons- og utviklingstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. Dette er en sentral utfordring, som krever nytenkning.
- Det må være en god balanse mellom NRK og private redaktørstyrte journalistiske medier for å ivareta innholdsmangfoldet og mediemangfoldet. NRK må ha et svært bevisst forhold til hvilke konkurransemessige effekter virksomheten har i det private mediemarkedet. Statlig medievirksomhet må ikke svekke eller utkonkurrere private redaktørstyrte medier. Vedtektene for NRK må gis en ny bestemmelse som gjør det til en plikt for NRK å vurdere de konkurransemessige virkningene av sitt tilbud, ikke bare ved etablering av nye tjenester, men også for NRK.no og innenfor kjernevirksomheten. Det må være adgang for alle medieaktører til å innklage NRKs tilbud.
- Det er viktig med konkurranse i allmennkringkastermarkedet, men med en sunn balanse mot øvrige private digitale nyhetsformidlere.
- Medienes innsyn og kritiske søkelys er helt nødvendig for at befolkningen skal ha tillit til myndighetene og hverandre. Erfaringene fra koronapandemien viser dette. Økt åpenhet styrker tilliten, bygger motstandskraft og forebygger ekstremisme. Innsatsen for å sikre økt offentlighet og åpenhet må intensiveres. Redaktørstyrte medier må defineres som en samfunnsviktig funksjon.
- Selv om plattformnøytralt momsfratak er det viktigste tiltaket for å sikre at det blir laget nyhetsprodukter i de formater de unge etterspør, er tiltak for å stimulere unges nyhetsbruk, som f.eks. subsidiert tilgang til journalistikk, også høyst relevant.

Andre mediepolitiske tiltak

Det er to sentrale mediepolitiske tiltak som ikke ligger under Kultur- og likestillingsdepartementet:

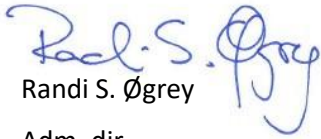
- Momsfritaket for elektroniske nyhetstjenester (mval. § 6-2), som ble avviklet fra 1.1.2023, sikret plattformnøytralitet: fritaket behandlet nyhetsmedier likt. Manglende plattformnøytralitet virker nedkjølende på mediehusenes innovasjon og gjøre det vanskeligere å lage godt innhold basert på lyd og levende bilder – noe yngre brukere forventer. Unge under 30 år forholder seg ikke til aviser

på papir eller nett eller nyheter på lineær-tv. De velger sosiale medier og strømming. Dersom vi skal klare å nå unge med norske nyheter, må vi ha produkter som møter deres forventninger og krav. Det krever kontinuerlig innovasjon. Det vil være avgjørende at momsfrirket igjen gjøres plattformnøytralt.

- Det er svært positivt at Samferdselsdepartementet har inngått avtaler om avisdistribusjon som løper frem til sommeren 2026. Det er viktig for abonnentene, og det har stor betydning at avisene beholder inntektene fra abonnenter og annonser knyttet til papiravisen så lenge som mulig. Det vil være behov for distribusjon over hele landet også etter sommeren 2026 gjennom anbud som dekker de husstandene som ikke er omfattet av kommersiell avisdistribusjon.

Vennlig hilsen

MEDIEBEDRIFTENES LANDSFORENING

Randi S. Øgrey

Adm. dir.